

Th gi i đ u năm 2009 và nh ng ngày đ u c a T t K S u không m y ai không c gi u v lo âu tr c c nh chi n tranh tàn kh c Gaza, tình tr ng kh ng hoàng nhà đ t M , th gi i kim ti n Wall Street phá s n, kinh t toàn c u suy thoái và “đ ng x ng Vô đ nh” Afghanistan ch ng ch t thêm cao. B u tr i t ng lai xem ra không m y sáng s a. Hình nh ai n y đón t ng lai b ng s l c quan g ng g o và r nhau th t l ng bu c b ng. Có kinh t gia còn khuyên chúng ta nên nhà đ t t ki m h n là ra ngoài mua s m.

Th c tâm, t t c đ u mong có chút t i vui nh ng tr i quá l nh, hoa ch a n , h i m ch a tăng và ch th y b u tr i màu xám trên đ u và chân tr i m m tr c m t.

L y gì vui xuân? L y gì mà vui, đ gi i thoát tâm tr ng “trong héo ngoài t i”? May m n thay m t tác ph m ra đ i cu i năm 2008 và tr thành món quà T t đ u năm S u cho m i nhà: “500 Chuy n C i” do Hoa L xu t b n c a nhà văn quen thu c Trà Lũ.

Đây là tuy n t p chuy n c i th hai c a cây vi t có kh năng vi t vào lo i phong phú nh t trong gi i c m bút h i ngo i. Đ c gi bi t ti ng ông qua 10 tác ph m v Đ t và h đã say mê nghe ông k chuy n v đ t và con ng i n i “đ t l nh tình n ng”. H b l i cu n vì cái duyên c a nhà văn khi k chuy n trong lúc ng u h ng. Cái duyên này kh i t nhi u y u t , mà m t y u t quan tr ng chính là khía c nh trào l ng, m t nét đ m trong văn phong c a ông. N u đ c nh ng tác ph m v Đ t c a ông, đ c gi c i ch a th a thích vì th gi i trong Đ t đôi khi còn nhi u chi ti t khi n ng i ta b t bình vì th i th , gi n đ i đ i tr ng thay đ n, và ti c nu i dĩ vãng vàng son, nh t là b mê ho c b i cu c s ng đa đ ng, và con ng i tuy t di u n i “đ t h a”.

Ng i thích văn ch ng và yêu quý Trà Lũ, khao khát tìm thêm ngu n vui, ngu n gi i trí mang ch t t i ch t h ng cho lên chút h ng trong cu c s ng xô b và t t . Năm 2001, chúng ta vui m ng có “300 Chuy n C i” c a Trà Lũ hành th . Mong đ i thêm và n n nao thêm và đã có k t qu : Năm 2008 t sách gia đình đón nh n “500 Chuy n C i” c a cây vi t đ c đáo này.

Có ng i cho r ng chuy n c i không ph i văn ch ng?

Thành ki n này sai l m. Đã t ngàn x a ng i ta nh c t i chuy n ti u lâm. Ti u lâm là t ng Hán Vi t có nghĩa là “r ng c i”.

Theo kh o c u c a L T n, ch “ti u lâm” có cách đây h n m t ngàn năm t tác ph m Ti u Lâm do nhà văn đ i Ng y (Tam qu c) i Hàm Đan có tên là Thu n (có tài li u cho bi t Thu n còn có tên Trúc, tên t là T Thúc, ng i Dĩnh châu, Hà Nam). Ti u Lâm th i Hán m t g m ba cu n nh ng vì đ i b ph n đã th t truy n, và ngày nay ch còn h n ch c truy n và đ c coi nh tài li u văn h c c a Trung Hoa.

Trong văn ch ng ta t x a đã có khuynh h ng trào phúng và n c i c a H Xuân H ng, Nguy n Khuy n, Tr n T X ng... đã tr thành b t h . Văn h c c đ i n thì th , văn h c hi n đ i và c n đ i, ch ng m y ai quên Tú M v i Dòng N c Ng c và Đ Ph n v i nhi u bài th phúng th và tác ph m M t Chu i C i. G n đây nh t là Ti u Lâm Chính Tr c a Tr n Kh t. Truy t m xa h n n a, các c ta x a r t thích th trào phúng nh ng n c i c a c nh n ch a đ c c i m viên mãn nh chúng ta vì h th ng b khuôn th c tình c m “trung hòa” c a thuy t “trung dung” gò bó (h , n , ai l c chi v phát v chi trung, phát nhi giai trúng ti t v chi

hòa). Vì thế, để Vũ Trung Tùy Bút cửa Phạm Đình Hổ, Nam Ông Mộng Lữ cửa Hồ Nguyên Trừng và Lan Trì Kiện Văn Lữ cửa Vũ Trinh... chúng ta thấy ng g p nh ng m u chuy n ch m bi m m t cách kín đáo thói h t t x u c a ng i đ i v i m c đích “phủ th giáo m t vài câu thanh ngh”.

Ph i t i cu i th k 19 sang đ u th k 20, chúng ta m i có tuy n t p chuy n ch m bi m đ y lý thú và đa s c, đa đ ng qua ngòi bút c a các nhà văn t i n phong nh Hu nh T nh C a (tác gi “Chuy n gi i bu n” g m hai t p xu t b n năm 1880 và 1885) và Tr ng Vĩnh Ký (“Chuy n khô h i” xb 1882). Tuy nhiên, ngu n chính chuy n c i c a chúng ta ph i k t v n h c dân gian và nh ng nh n v t Ba Giai-Tú Xu t và Tr ng Qu nh... và giai tho i v h , đã giúp chúng ta “mua vui cũng đ c m t vài tr ng canh”.

Có ng i i cho r ng k chuy n c i không ph i là sáng tác v n h c mà ch là công vi c s u t m các m u chuy n có s n.

Trong bài t a trong “500 Chuy n C i” nhà văn có vi t: “Tôi không ph i là tác gi các chuy n này. Chuy n c i gi ng nh ca dao. Lúc đ u, có ng i làm ra vì đ c a thích và lan truy n r ng rãi, tác gi đã bi n đ i”.

Tác gi đã khiêm t n ch nh n là ng i s u t m chuy n c i nh ng th c s “500 Chuy n C i” là m t công trình v n h c sáng giá và đ y sáng t o.

Sáng giá đ m nào?

Tr c h t là quy mô c a tác ph m. Ch n 500 câu chuy n dĩ đ m khác nhau, bao quát đ c đ cách c i, đ gi ng khô h i, chan hòa ch m bi m... không ph i là chuy n đ và nh tác gi t i t l ông đã thu th p chúng trong 7 năm tr i.

Cách ch n l a nh ng câu chuy n đ trình bày l i trong “500 Chuy n C i” cũng đòi h i kh n n g th m m t nh . Nên bi t chuy n c i r t phong phú nên m i g i là “ti u lâm” hay “r ng c i”. Nh ng trong khu r ng bát ngát m t mùng, g t p bên c nh g quý, ng i th ng ngo n ph i bi t “đãi cát tìm vàng” ch n chuy n nào và b chuy n nào. V m t này Trà Lũ đã thành công trong vi c ch n l a, ti u thuy t hóa và tân k hóa các m u chuy n vui nh t.

Ch n chuy n đã khó, k l i chuy n còn khó h n. Vi c này đòi h i có duyên, có ti u x o ngh thu t t o nh ng b t ng cho ng i nghe khi n ai n y khi nghe t i l i cu i m i v l câu chuy n và ng ng iêng c i thích thú. Không k mà vi t l i, l i còn khó h n vì l i v n ph i gi n đ , ch dùng ph i t o n t ng, bi n “cái t c” thành “cái thanh” đ ng i đ c, khi đ c xong càng nghĩ càng ng m, càng thích thú. Dùng ngh thu t v nh n sinh, làm đ p đ c cái b thành ki n cho là không đ p, khéo léo phô bày đ c đ c đ i u ng i đ i c tình gi u gi m mà cũng c tình khoe ra, t o thành n c i d n dã và Trà Lũ đã làm đ c vi c này.

Tóm l i, b o r ng k chuy n c i ch làm công vi c “thu t nhi b t tác” là sai đ i v i Trà Lũ. Nhà văn đã dùng cái tài k chuy n duyên dáng, óc sáng t o, v n phong gi n đ đ linh đ ng hóa nh ng m u chuy n vui mà nhi u ng i đã bi t. Nh đó cái cũ bi n thành cái m i, “t c” bi n thành “thanh” và “thanh” bi n thành “t c”, t o cho ng i đ c lý thú b t ng , đ m t vì c i, chau

mày vì chua chát...

Ý h ng cho ra m t chuy n c i c a Trà Lũ cũng r t đáng quý. Ông đã tâm s trong bài t a: “Tôi ch có ý góp vui, vì t ng c i là thu c tr ng sinh, m t t ng c i b ng m i thang thu c b .”

C i là li u thu c b nh chúng ta đ u bi t, nh ng n c i còn gói ghém nhi u m c tiêu khác nhau. Trào phúng là khí gi i c a k y u, và t ngàn x a chúng ta đã dùng n c i đ đ i kháng k m nh, k áp b c. Chuy n c i cũng là ng n roi d lu n đ i v i thói h t x u c a ng i đ i.

Chuy n c i c a Trà Lũ nh ông đã thanh minh: “Khi ch n đ ng các chuy n c i, tôi không h có ý xúc ph m t i b t c m t gi i nào”. Qu th c ông đã làm đ c vi c này. Đ c k tác ph m c a ông, ta không th không th y ý h ng xây đ ng c a nhà văn. Nhà văn mu n dùng t ng c i h n là i ch trích b t c ai, nên không nh ng làm vui ng i mà còn làm đ i thêm vui. Ân, oán, hi m nghi, chia r và thành ki n n u có, nh t ng c i mà Trà Lũ cho chúng ta, phút ch c tan bi n t t c . Ta đoàn k t đ n thân vào h i c i.

Tác ph m c a Trà Lũ đánh đ ng vào cái yêu chung c a m i ng i nên ch c ch n đ c m i ng i m r ng vòng tay t p đón và n i vòng tay th ng th c nó.

Tuy nhiên, th nào ch ng có nhà đ o đ c cho r ng Trà Lũ ch n nhi u chuy n quá nhu m mùi t c l y trong “500 Chuy n C i”. Xin th a đã là chuy n c i thì ch t t c khó tránh. Có m y ai không c m th y h ng thú khi đ c vài chuy n r t t c nh ng lý thú trong “Chuy n khôi hài” c a Tr ng Vĩnh Ký và bài th “Vũng l i Làng Ngang” c a Nguy n Khuy n? Còn H Xuân H ng n a, thi u gì bài ý t c i thanh.

Coi r cái t c là sai, vì nó là m t ph n nh n b n nh ng do thói quen ng i ta v n ki ng nói ra mi ng. Th c ra, t c, thanh t i lòng ta h n là c câu chuy n. Tài c a nhà văn là bi n cái “t c” thành “thanh”. Câu chuy n Trà Lũ k l i nh l i bóng b y, phép n đ , ch g i hình, thu t liên t ng, đã không có ý g i đ c n i ng i đ c mà ch có ý ch c c i cho m i l a tu i, b t ch p gi i tính.

Trà Lũ đã ch n l a chuy n c i theo m t tiêu chu n và trung thành v i đ ng h ng này: giúp gi i t a tâm lý b d n nén do hoàn c nh kinh t và chính tr gây nên, và mang l i b ích cho s c kh e c a m i ng i. N c i c a ông đã thành công chinh ph c đ c gi và tác ph m “500 Chuy n C i” đã góp ph n vào kho tàng văn h c bên c nh các công trình s u t m chuy n dân gian c a Hu nh T nh C a, Tr ng Vĩnh Ký và Nguy n Văn Ng c...

Ng ng trang cu i tuy n t p g m g n ba trăm trang, trình bày trang nhấ và d d m v i chân dung c a m t k yêu đ i c i h h ngoài bìa. Xin khoan ng ng n c i, xin đ ng v i coi tác ph m ch là tuy n t p ti u lâm đ n thu n mà nên đi sâu vào t m lòng ng i k chuy n. Cám n nhà văn vì yêu ng i, yêu đ i, đã mang cái l c quan c a mình chia s v i chúng ta, giúp chúng ta có nh ng phút t m quên s u đ i, đ u b t bình vì đ i và hy v ng nh nó nhi u ng i thoát kh i ch ng tr m c m.

Hoàng Yên L u

Đi m sách: Món quà T t c a nhà văn Trà Lũ

Tác Giả: Hoàng Yên L u

Thứ Sáu, 06 Tháng 2 Năm 2009 10:40

Đ Y TI NG C I- Đ Y KI N TH C

Nhà Xu t B n HOA L hân h nh gi i thi u 2 sách m i c a Nhà Văn TRÀ Lũ, tác ph m th 11 và 12 v a phát hành:

MI N Đ T AN L C

Nh ng chuy n vui t i d i d m nh t trong m y năm qua và

500 CHUY N C I

nh ng chuy n ti u lâm đông tây kim c ch n l c,
khác v i 300 Chuy n C i đã xu t b n năm 2001

Giá sách và b u phí m i cu n:

- g i trong Canada: 25 Gia kim (hay 23 M kim)

- g i t Canada sang Hoa K : 28 Gia kim (hat 26 M kim)

- g i t Canada đi các n c khác: 33 Gia kim (hay 30 M kim)

Ngân phi u xin đ : TRÀ Lũ, 113 Kennedy Ave, Toronto, Ontario M6S 2X8 Canada

Đây là món quà trang nhã và đ p nh t m ng Năm M i

đ t ng thân nhân và b ng h u. Xin cho chúng tôi tên và đ a ch . Hoàng Yên L u